

ΕΝΑ ΠΑΝΑΡΧΑΙΟ ΕΘΙΜΟ

ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ

-Νο. Ελληνική Γερίτσα 2 Φεβ 1939
Αθ.

ΤΟΥ Κ. ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

· Από τὰ πλιό περιεργα και τὰ λέσσουλοι κατά τὰ διλλα, θεωρεῦν πλιό πλιλά έδιμα όρισμένων χωριών της Αν. Θράκης της περιφέρειας Βιζήνων και Αγαθούπολην τὸ μυστικὸν ὅρος λεπτομερείσις του και πρεσπαθεύν μὲν κάθε τρόπο νὰ ξεψύγευν, στατη τευς ανείγει κανεις σχετικη αυγήτηση, μηδενίσκει κατά ἀνάλεγο μὲν κείνο ποὺ συνέβαινε μὲ τις ἄρχισες ἐλληνικὲς και ζένες μυστηριώντος δικει μης λαογράφοι και ακες τελετές, ποὺ ἔως τὰ σήμερα πραγμένων μυστήρια. Έκτός έμους πάπιο τὸ λέγο αὐτό, και ὁ φόδες μηποὺ τους κορεόδευνον για τὰ έδιμα τευς, ἔων γνωσθεῦν αὐρύτερος κύκλο ή μηποὺ τους προδωσουν κατά τευς καταδώσων εἰς ἄρχες, ἐπος εἰχει συμβει παλιότερα στη Θράκη πότι μπροστοπλάδες τῆς οπεραχίας Σοζαγαγδουπόλεων, κανένει τευς ἀνθρώπους κύπτον πλιότερο ἐπισυλλιτικούς και προσεκτικούς. Μόνο ἀπό την κατακατενάρησης—και ὑπάρχουν πρότεινοι—ποὺ καταδίκησον την αναστενάρια, είναι δυνατό νι αποστοσι κανεις πληρεφορίες, πλασι και αυτοι κατεχονται από το φόδε μηπού γνωσθεῖ στους συγχωριους τους η πράξη τους.

· Η περιφέρεια επους ἔγινεντο απέτες ειναι ἀπό τις πιό απειρωμένες της Θράκης. Υπερφύλα έσυνα, δικών και σπάτητα—τὰ δευτά της Στράτιτσας—χαράδρες πυκνωδοκωμένες, πτυμάνικαι νερά δρόσουν, άγριμα λευκης λευκης άνιμερα και πευλιά άρταχικα αποτελούν τὰ χαρακτηριστικά της περιοχῆς αὐτῆς πού μέσα της ἄρχεται χωρικαι και κωμοπόλεις ζεύσαν καλλιεργωνται; την και διευλεύνονται τις κοιλάδες;

· Τὸ χωριό Κωστής αποτελοῦνται τὸ κέντρο της τελείτης τῶν αναστενάριων. Γύρω στὲ χωριό αὐτὸν ἀλλα χωρικαι, σὰ δερψοροι, έκαμπον και αὐτὰ τὶς ιδιες τελετές. Σήμερα ἔλοι οι κάτοικοι τῶν μερῶν αὐτῶν είναι ακροπομένοι στους δρακικούς και μακεδονικούς κάμπους, ἐπου μετέρερν τὶς συνήθειές τους, ποὺ δυστυχών για πολλοὺς λέγους δὲν τολμούν να τὶς κάμπουν—τὸ ἀναστενάρια τους. Εἴτερόπου τὴς τελετῆς τῶν αναστενάριων μπορεῖ ποὺ δύσκελα τὸ ἀποσπάσι κανεις ἀπὸ τους ἀνθρώπους τῶν χωριών αὐτῶν, ποὺ είναι φιλέζενοι και κα-

τον ἔλοι μικροι μεγάλοι μὲ τ' ἀγιασμένον νερό του ἀγιάσματος. Στις πορπές αὐτές πρεπγεῦντο οι παπάδες τοι χωριού, ἀκελευθύνονται οι Χάρες—οι εἰκόνες δηλα στελιούνται διόν τη χάρη στους πάσχοντας—και πιοι όλοι εἰ κάτοικοι τῶν γυρω χωριών, ποὺ ἔτρεχαν νὰ μετασχουν τῆς ιερῆς αὐτῆς πομπῆς. Έκει εἰ παπάδες ἔφελναν ἀγιασμό. Τὰ δὲ νεστενάρια—δηλα, οι μετέχοντες στην τελετη—στέκενταν ξέφωρα τοι καθε χωριού, μοιράζονται πάραπλές και δυμιάτα, ἐνω ὁ κέμρος πήγαινε και προσκυνοῦν τὰ εἰκονιομάτα. "Υστερα έσφαζαν τὸ ἄρνια και φινεντάς τα γλεντεύσαν. Ο χρός χρινίσει στο μέρος πού βρισκενταν τὸ αναστενάριο. Χόρευαν γυναίκες αναστενάριος μικρι μὲ τους ἀντρές, κρατῶνται ἀσπρα μαντήλια στὰ χερια και κινόνται κανενίκας δεξιά και λεφάδες κεφαλι και φωνάζονται μὲ το τιγνύμα τῶν ποδῶν ἔχ, ἔχ, ίχ, ίχ, ίχ. Στὸ χρό ει αναστενάριος κρατούσαν και τὶς εἰκόνες—τὶς Χάρες—τα χέρια. Καὶ πάνω στὸ χρό της προσφέρναν στὸν κομο κι' αὐτές τὶς φιλέσια μ' εὐλάβεια. Και ὁ χρός; μεγάλων. Τότε πάνω στὸ μεγάλωμα τοῦ χρόνου και τὸν εἰστρέψαν ποὺ τους επικανε, πολλοι απὸ τους χρευτες εξερχοισαν και σισασινοντας στα γυρω δασώδη έουνα γλεντεύσαν. Πελλει πάνω στὸ χρό «κατελημένονται» ἀπὸ την εἰκόνα και τεν εἰκονιομένον ἀγιο και τότε ἔγινεντο κατενέύριει αναστενάρηδες μὲ τη δέληση και τη γνωμή του ἀριαναστενάρη. Τὸν έθιμιαταν διστρόν μὲ λιθάνια και δυμιάτα εντοπισαν και έτοι καταχρέωμενοι ειστηλητημενοι πατεχωρευσαν στα έουνα.

· Μὲ τὸ τέλος τοι χρόνου και τού γλεντεύονται (τὸ φάγματα τῶν ἀρνιῶν και τὸ πιέσιο των πιστῶν) ἔγριζον ἔλοι πιοι στὰ χωριά.

· Την παρασκευην συνέβαινε και τὸ έπισης σπουδαίος: Απὸ έραδος μαζεύενται ὁ κέμρος ἔλος ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοι ἀρχιαναστενάρη, σπου Χεριάνινται και ποτελεούσαν τοι σπίτια πηγανικαν στην σπηλαιοποιη. Εμπήσαν μέσο ἀρχιαναστενάρη, επαιρεν της Χάρες και τὶς παρέδιδε στους αναστενάρηδες.

· Ολει αὐτοι πατελεούσαν τρεποντινοι ένα ιερόν ομαδοτείον των μηνών. Τότε σχηματιζονται μια πεμπή ποι ερερεν γύρεσα στο χρό. Στὸ μέσο της πλατείας τοι χωριού ήταν τώρα ἐτειμασμένα πελλά κύλα ἀπὸ τὰ φράγματα τοι ἀγιασμάτων τὰ σάπιν, ποὺ ένα χρόσιο σπιζαν στὸ βενιά του. Μ' αὐτα χωραφαν μεγάλες φωτιές και χέρευαν πάνω σ' αὐτές τὰ αναστενάρια πελλαν ωσα, φωνάζονταις ἔχ, ἔχ, ίχ και ταχυνευτας το ρυθμό των ποδῶν. χωρις έβασια να κατιγυρωται τέσια τους. Μερικαι τόσον ένεδουρη πάποτεδουν την ωρα τούτη

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 15)

ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 8)

και τοση μαχιά, ώστε πάνω στο κέρυφον μια τύπο εκτίσσεως, έμειναν όπως τρωτοί και ἀλλάζονται ἀπό τὴ φωτιά. Οταν ἔβλεπαν μάλιστα νά λιγοστένει τὸ φωτιά δικαιρούνταν και φώναζαν νά ρίζουν κι' ἀλλά ξύλα για νά την δικαιρούντων. Την ὥρα αυτή φινίεται οπίκαιντο ἀπό ἐνα είδος καθυποθέλης, που ἔδινε δύναμη νά ἀντέχουν και νά μένουν ἀτρωτοί. Αύτες τις τελετές ή ἔκκλησια πάντοτε θίττοσε να τις ἀπαγορεύεισε, ἀλλά καθό προσπάθεια πήγε ματιά. Οι δεσποτάδες κατακρίθησαν τῆς ἐπαρχίας τούς φοβέρους, σαν τους ἀφέροντας, τους ἀπαγόρευσαν, πάλλα κανένας φέος; κακήματα ἀπειλήσαν ἐστάθη δυνατή νά τους ἀπομακρύνει ἀπό τις τελετές που νομίζουνταν ἀντιχριστιανικές και πέν και ὡς τοιχοί τους κακους νά μή δέλουν νά πεύσει το μυστικό τους.

Ταράχη είδες τῶν σπιτιών ἡταν σινούτσες με τὸ γύρησιν του λακού στὸ χωρίο. Και πελλεῖ ἀπὸ χωριό σὲ χωριό γύρεισαν ὅλη τὴ νύχτα με τραγούδια και λύρες και γκάζιτες και ντεκάλια συνεδίεις. Παντεῦ τοὺς ἀδερφούς με ἀνευχήτη κερδά και τοὺς πρόσφερναν πιοτέ και φαγητό. Ανημέρα τη μνήμη τοῦ Ἀγίου μετὰ τὴν ἔκκλησιν, ὁ παπᾶς ὁ ἀρχικατενάρχης με τὴν εἰκόναν στὰ ξέρια του και πολὺς κέρματα πήγαν και πάλι ὡς τὸ ἄγιονσα και ἀψελινανταν μέγιστος γίνενται και ἡ σούσια. Ουσίκιαν τριά μπικάδια, διλαμπάρια ἀφιερωμένα, που τάρθεφαν ἀπὸ τὸν Ἀποίλη για τὸ σκοπό αὐτὸ μῆτρα με τὴν σγέλη του χωριού. Τένα παντως το χωρίος ενας ἐποιεὶ σούληπτος χωρικός και τὰλλο τὸ γύρωρικαν εἰ σκατενάρχης με τὴν εἰκόναν στὰ ξέρια του και πολὺς κέρματα πήγανταν μέγιστος γίνενται και πάλι πρεπει να ειναι τριῶν η πέτια η ἔπιτρα χρονών δηλ. νοσμέρο μονο κι' ἔχι γύρο, που ὡς τὸ ἄγιος δέν τὸ δευτέραν με κανένα τρέπει, ὅπως φανερώθηκε παποτε στον ενας θηρια καν γών ετον που ςχηρειε, δεν ηδελε νά υμερωσι και τὸ ἐπιστρέφειν χωρις νά τὸ δυσιάσουν στὸν χριστιανούντων χωριού που παρασιτικαν τὰ θυμάτα σύτι οταν τὰ δύογεισαν στὸν ἔκκλησια ἀπό τὴν σγέλη κι' ἀπὸ κει τὸ πλατειαν εἰ σκατενάρχης τὴν παπεδίσαν στὸ δειού χώρη. Οι ἀντίθετοι ὄμως τὸ ἔσηγενσαν πώς η ὑμέρωσις κύτη ἔρχετανε ἀπὸ τὴν μουσική τῶν ἔργων τους πιμερώνει και τὸ χωριό θηρικ.

Στὴν πλατειαν συνέδευκαν με τὰ δρόγαν και τα τραγούδια τὰ μπακάδια, πεν μημερώνια προσωρεύσαν και τιθεσμένα λύνεντας τα ἀπὸ τὴν ξύδυρη τῆς ἔκκλησιας, ση πού ἔμενον σ' ὅλη τὴν κλειστική.

Ἐγκει ὁ παπᾶς λεγούσας τὰ θυμάτα κι' ὃ σκατενάρχης με τὸ ἔργα του: το τεσκευι, τὰ μαχαιριά, που τὰ φύλακαν σε φρισμένο μέρος ὅλη τὴ χρεμάτη ὡς ιερά, ἔσπαξε τὰ θυμάτα ενα ενα, υπέρεια μοιραζόντας και κομμάτια πολλά τὸ θυμά, γενιζαν κέρματα με κέρτα και γυρίζοντας ἀπὸ σπιτι μοιραζόντας σ' ἔλους ἀπέ τὴ θυσία. Στὸ μειρασμό πολλές φορές δέν έρθουν τὸ κρέας. Τότες κείνει πού δέν ἔπακιναν τη μιὰ χρενιά, λάβανιν τὴν ἔλλη. Παιρνούντων, όμως δι καθένας τὸ μεριδιό του, ἔδινε ἓντα κρηματικό περο στὸν κάσσα τῶν σκατενάρχηδων. Στὸν προύχοντας ἔδιναν μεγαλείτερη μεριδά, οι δι σκατενάρχηδες κρατώντας ἀπό τὸ κρέας μαχείρευσαν και ἔτρωγαν σάν εσάνφι έλαιο.

Τὸ έργαν διακαλαμένετο ὁ

χερές τῆς φωτιάς σμεια και ἔσω ἔρχουν κρατούσεν ή γιερή. Τότες τοὺς ἐπιλανε στὸ ἄγιο τους χερετας και μιλεύσαν ἀκατινέπια, ἐπως εἰ ἐπιληπτικό. "Ελεγχον δέ ετι ἀπὸ τὸ δέμιο αὐτὸς ἐφευγαν εἰ ἀρρώστεις και τὸ ἄλλα κακα ποτε τὸ χωριό. Στὸ τέλος τού πανηγυριού γύριζαν μέ τις είκενες ὅλο τὸ χωριό, πριν τις ὀπερέσουν μέσα στὶς θηλές και τὶς ασφαλίσουν μέσα στὶν ἐκλη-

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

IPNA

γρίους, γρημένα ἀπὸ τοὺς, εἰκὲ χρηνῆσιν Στὴν χρωστικά αὐτοὺς καλεούσαν νά δουν τὸ ἀρώστο. "Οφαν τὸν ἐσλεπάν τού εδίδαν προσταγές αὖν αὐτές λ. Χ.: "Η εἰκόνα τῆς Παναγίας δέν είναι καλά ἔδω. Θε την μεταδέσθεις ἔκει. Ή τὴ δύσεις στὸ γούργορο νά σας τὴν πλάνει και νά τὴν χωραφοῖς. "Εχεις ἔνα ἀρσενικό καρδιον (κότος) ἔβα τὸ κεφάτε, οὐ τὸ νιοιοτε και δέ ματ τὸ πέτρα στὸ ἀναστενατικό μακρινό δωματιον. Οι ἀνδρώποι πηγαναν τὸ κρέας και οἱ ἀναστενατικός τὸ ἔτρωγαν ὅλο και ἀπήγγελλαν εὔχες για τὸν χρωστο. Οι χάρες ἔτοι τευνίνται τού σφρωτον τὴν υγεια του, ἀντὶ την να γιανει. Οι ἀναστεναρχηδες ζημολεγεύσαν τους χωρικους, και ποσλεγαν τὰ μελανεμεν και πατετειεις ει καρποι τους προσταλουσαν στὶς ἀναγκες που είχαν. Οι συνθεσεις αὐτες είναι και περιφερειας στη μηνηριαν σχλλων ζηγιαν. Ηις συνθεσεις αὐτες τις είχαν και μερικα γυρια χωρια Βουλγαρικα και κατω τα ομηρα στα μέρη αυτων, που ἔπεινασθησαν στὸν Εύρωπακό πόλεμον ο αυτος, καγουνεις οι κατοικοι τις ιδεις τελετες, ωστε ει λαχορροι τους τα τευρειν συνθεσεις ουσιαλαρικες παχαλικες και νά τη διαμφιμησουν σ' ολον τὸν κρησο. "Ουσ σας αφηνησηκα παποτελειμη πιστη λοιφροπο τον τελετων ἀπὸ τὸ στην χωρικον. Μεσος ἀπὸ την ἀσφυγη αυτη μπορομε νά γυλασουμε τα ἔξης συμπερασματα: 1) έτι τὰ ταλεμηνεια ειναιι απομενινχρι παλαιιον, παλαιοτατων τελετων, 2) έτι οι παλαιοτετεις γιορτες συνδικοθησαν με την χριστιανικη δηροκει και ινα κατευθηκαν μεσα στὸ τελετουρικό της μερος, 3) έτι τὰ ταλεμηνεια απο τη σωματειον των ἀναστεναρχηδων με την θυσια, τους χερους στις φωτιες, την ἀποχωρηση στη δάσον—ση που ηνεκταν φινεται και ἀλληδινα γρια σμεια προς τὰ παλαιοτετατα ελευσινα η άλλα μοστηρια, και σπως κυτων παραμενει σκοτεινη η θαυματηρη ηννοια έται και των ἀναστεναρχων παραμενει μυστικες η θαυματερες ακοτες.

Με τὸ διασκορπισμένη θμως τῶν χωριών τῶν μερῶν αὐτῶν με την προσφυγη ἀποκαταστηκη, σχεδόν ἔτσισαν νά τελευται και καθημεινέντων φινεται ιστορικη στη ἔης ἀπλως ἀπήχηση με τὸν καιρο και θα χαθευν μεσα στὸ πέρασμα τευ χρέουν.

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΩΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ